

Els temors als déus del mercat

JAUME MASDEU (PERIODISTA)

Hi ha pors antigues com la humanitat, vells temors que sempre han acompanyat l'home. El temor a tot allò desconegut, al procés que està en marxa sense saber on conduirà. És la por de la incertesa que es multiplica si, col·locats en una posició confortable, gaudint d'un nivell de vida acceptable, en definitiva, tenint coses a perdre, temem que les transformacions que vivim acabin perjudicant-nos.

És el diagnòstic que es podria fer del malestar que pateix part de la població europea, una població privilegiada que vol continuar sent-ho, i que ha sentit com, a la frontera del nou segle, del mil·lenni que s'enceta, hi ha temors que es desperten. Els esquemes pels quals s'ha regit les últimes dècades trontol·len, no han caigut, però han aparegut esquerdes que anuncien temps de fatigues. Són temors que fan acte de presència en l'esperit dels treballadors francesos de Michelin, que comproven com, malgrat uns beneficis substancials, l'empresa ha anunciat la supressió de 7.500 llocs de treball. Els obrers, amb pancartes que recorden "No és a la borsa que es fabriquen els pneumàtics", han protestat contra aquesta conseqüència de la globalització. També les pedres que van llançar els obrers de les drassanes de Cadis contra la policia, les dirigitrien, si poguessin, contra les instal·lacions de Corea del Sud que els suposen una competència devastadora.

Les paraules clau són globalització i liberalització. És a dir, s'aixequen les barreres perquè tot circuli a gran velocitat, béns i serveis, mercaderies i capitals. Moviments de capitals que s'han demostrat imparables, amb crisis com la del sud-est d'Àsia que van deixar en evidència la debilitat dels estats quan aquest magma imprecís que anomenem "el mercat" decideix actuar, i elegix un objectiu, a vegades una víctima.

Schroeder, l'obrer. Es compra i es ven per sobre de les fronteres. L'antic i poderós estat ja no és moda, ha cedit el pas al lliure mercat. El liberalisme empeny fort. Els exemples es multipliquen. En el terreny de les telecomunicacions, la multinacional britànica Vodafone Airtouch, va llançar una oferta de compra sobre el grup alemany Mannesmann, encenent a Berlín alarmes i pors d'una suposada colonització. Les lleis del mercat, el nou déu que s'imposa, donen raó a les multinacionals en general i a Vodafone en concret, empresa dinàmica, amb més beneficis que Mannesmann. És clar que Vodafone ocupa 27.000 persones i Mannesmann, 128.000. El grup alemany reparteix, doncs, uns altres dividends, no directament als accionistes, sinó a la societat alemanya.

S'imposa el liberalisme mentre que l'intervencionisme dels governs perd pes, però encara en conserva. La reacció de Gerhard Schroeder, en el cas de la fallida del segon grup alemany de la construcció, Holzmann, quan, imitant més un líder sindical que un canceller, encapçalà la manifestació i s'a-

pressà a anunciar als obrers reunits que l'empresa estava salvada, marca la divisió entre els països europeus en la pugna mercat-estat.

El Schroeder firmant del manifest de la Tercera Via amb Tony Blair el juny passat, donava pas al Schroeder defensor de la política per sobre les regles del mercat, a l'advocat del capitalisme de consens, del model alemany. Era un canceller en hores baixes de popularitat, que decidí jugar al populisme, avançar-se a defensar un grup constructor en dificultats a risc de fer bellugar inquietos en els seus seients des dels mateixos competidors alemanys del grup fins al president del Banc Central Europeu, Wim Duisenberg.

Un esguard enrere, encara que només abracci els últims cent anys, ens mostra les transformacions revolucionàries que s'han operat, però en girar el cap i mirar endavant, la percepció és d'un moviment a ritme vertiginós, amb uns fenòmens en plena ebullició, de final difícilment previsible, que semblen unes incògnites que fomenten la inquietud, la por de veure com es debilita l'estat providència, un dels principals fruits d'aquest segle. Aquest Estat del benestar construït primitivament sobre quatre bases: sanitat, habitatge, educació i vellesa.

El creixement espectacular i continu de l'economia nord-americana, amb taxes d'atur prou reduïdes per poder acaronar la plena ocupació, el contempla, amb enveja mal dissimulada, una Europa amb creixements més reduïts i aturs més elevats. Tant d'èxit del model nord-americà, basat en mobilitat laboral i costos reduïts, gairebé amaga l'altra cara de l'aparent miracle, el buit de protecció social, de cobertura sanitària, viure sense paracaigudes. La defensa del model europeu, tan estimat per les classes més desfavorides, també tan car de mantenir, perd consistència davant un focus tan esplendorós com el nord-americà d'avui dia, que acaba enlluernant.

Ara és l'hora de la globalització, però alguns temen on portar aquest camí. Una via que, d'altra banda, se'ns prese com a únic camí per adaptar-se al futur, com a pas inevit. Amb la globalització arriben moltes incògnites sense z moltes preguntes sense resposta, que estenen la inquiet canvis que transformen les coses essencials. Són a mors els qui, per uns dies, van convertir la desconeg quil·la ciutat nord-americana de Seattle en camp d dos mons antagonistes.

Uns, els apòstols de la globalització, que post lització del comerç internacional com a destí i rument essencialment benèfic per a les socie puguin perdre algunes batalles, el fracàs de ple, porten camí de guanyar la guerra. El com l'intel·lectual i eurodiputat francès. grib, Sami Naïr, es demanen "...amb incontrolable, la potència desmesura multinacionals, la corrupció, l'enl què en queda, de la sobirania popu sar el model de civilització europe

se
Di
el
cic
són
seu
i ju
l'elec
per a
ecolog
xe de
campan

Vista del Consell General de l'OMC presidit pel director general Mike Moore, el passat 22 de juliol de 1999, en una de les jornades preparatòries de la cimera que es va fer a Seattle a finals de novembre i principis de desembre passats.

preeminència de les normes socials per sobre les comercials. Són crítics de la liberalització que podrien subscriure un missatge que va llançar ja fa un temps el primer ministre francès, Lionel Jospin: sí a l'economia de mercat, però no a la societat de mercat.

No dispareu contra l'àrbitre. Entre els dos bàndols s'aixequen veus que demanen que no es dispari contra l'àrbitre, que bé cal una reglamentació del comerç internacional per evitar que s'imposi la llei de la jungla i que l'Organització Mundial de Comerç (OMC) pot ser aquest àrbitre. És una veu realista que sap que, amb OMC o sense, el comerç mundial no s'aturarà, simplement es desplegarà de forma incontrolada.

És cert que l'OMC, i altres organitzacions similars com l'FMI i el Banc Mundial, tenen mala premsa i sovint merescuda. El mateix director general de l'OMC, Mike Moore, reconeix que en el passat a la seva organització —llavors era el GATT— se la va qualificar en ocasions de “club de blancs rics” i va més enllà per acceptar que “és una denominació no del tot gratuïta”. Hi afegeix, evidentment, propòsits d'esmena.

Bons desitjos que no van ser suficients per portar la calma als carrers de la durant uns dies tan agitada Seattle. La febre antisistema s'hi va estendre, amb milers de manifestants que desbordaren una policia que acabà recorrent a mesures desproporcionades. Mentrestant, els funcionaris nord-americans, gent previnguda, s'hi van presentar amb vestits barats comprats per a l'ocasió per si eren víctimes d'una pluja de tomàquets o altra mena de projectils dels que taquen. Amb vestits cars o barats, americanes netes o tacades, són els símbols del sistema, dels propulsors del liberalisme a ultrança.

Davant d'ells, emergeixen nous líders, figures capdavanteres pròpies d'un moment de crisi, quan una població hipersensibilitzada ha sortit a la recerca de culpables d'unes transformacions que veuen escapar-se'ls de les mans. Un dels elegits és José Bové, representant dels agricultors francesos, ja foguejat en mil-i-una campanyes de protecció del camp, llançat definitivament a la fama arran de ser empresonat durant tres setmanes per atacar un McDonalds, el símbol nord-americà per excel·lència. Ell era a Seattle. Ell aparegué a les pàgines de la premsa nord-americana com el “french farmer” i ell tornà exultant a França enarborant victorios el fracàs de la ronda negociadora. Ell i d'altres com ell són els líders de la por.

El món no està en venda. A Seattle, les ONG han realitzat una de les millors jugades de la seva encara curta història. Han sabut anticipar què hi havia en joc, preparar una estratègia i convertir-se en la veu d'una opinió pública que no vol quedar al marge dels grans debats. Les ONG s'hi han atorgat la representació de la societat civil per afrontar les burocràcies i els estats. I han guanyat.

Són inútils els retorns a un proteccionisme desfasat, però la globalització, per inevitable que sigui, pot ser regulada. La proclama, llançada a Seattle amb repercussió mundial, que el món no està en venda, que s'ha de construir un món obert, però que no se'l pot reduir a una simple mercaderia, aquesta proclama ha calat. Aliments transgènics, moviments de capitals imparables, fronteres comercials que s'evaporen, empreses que deslocalitzen,... fenòmens tots que ha d'afrontar el nou segle, perquè com va escriure el sociòleg francès, Edgar Morin, en les pàgines del diari francès *Le Monde*, el segle XXI ha començat a Seattle.